

Súd: Krajský súd Prešov
Spisová značka: 7CoCsp/21/2020
Identifikačné číslo súdneho spisu: 8819205591
Dátum vydania rozhodnutia: 28. 09. 2020
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Branislav Breza
ECLI: ECLI:SK:KSPO:2020:8819205591.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Prešove v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Branislava Brezu a sudcov JUDr. Martina Fiľakovského a JUDr. Anny Kovalovej v právnej veci žalobcu: POHOTOVOSTĚ, s.r.o., so sídlom v Bratislave, na ul. Pribinovej č. 25, IČO: 35 807 598, právne zastúpeného JUDr. Katarínou Hegedúšovou, advokátkou, so sídlom v Bratislave, na ul. Majerníkovej č. 3/A, proti žalovanej: W. L., nar. XX.XX.XXXX, bývajúcej v Q., na ul. G. č. XXX/X, právne zastúpenej JUDr. Andrejom CIFROM, advokátom, so sídlom v Lučenci, na ul. J. Kráľa č. 5/A, o zaplatenie sumy 400,70 eur s príslušenstvom, o odvolaní žalovanej proti rozsudku Okresného súdu Vranov n/Topľou zo dňa 08.01.2020 č.k. 11Csp 137/2019-91 takto

rozhodol:

Mení rozsudok vo výroku o uložení povinnosti žalovanej zaplatiť žalobcovi sumu 291,62 eur s 5 % -ným ročným úrokom z omeškania zo sumy 341,62 eur od 25.02.2017 do 17.04.2018, s 5 % -ným ročným úrokom z omeškania zo sumy 316,62 eur od 18.04.2018 do 03.12.2018 a s 5 % -ným ročným úrokom z omeškania zo sumy 291,62 eur od 04.12.2018 do zaplatenia tak, že v tejto časti žalobu zamietá.

Žalovanej sa priznáva náhrada trov prvoinštančného a odvolacieho konania v rozsahu 100 %.

odôvodnenie:

1. Prvoinštančný súd napadnutým rozsudkom uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu 291,62 eur s 5 % -ným ročným úrokom z omeškania zo sumy 341,62 eur od 25.02.2017 do 17.04.2018, s 5 % -ným ročným úrokom z omeškania zo sumy 316,62 eur od 18.04.2018 do 03.12.2018 a s 5 % -ným ročným úrokom z omeškania zo sumy 291,62 eur od 04.12.2018 do zaplatenia. V prevyšujúcej časti žalobu zamietol. Žalovanej priznal voči žalobcovi nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

2. Vykonaným dokazovaním mal za preukázané, že strany sporu dňa 24.02.2016 uzatvorili zmluvu o spotrebiteľskom úvere. Žalovanej bol poskytnutý úver v sume 500 eur a tá sa ho zaviazala vrátiť a zaplatiť odplatu a úrok v sume 91,60 eur v pravidelných 12 mesačných splátkach vo výške 49,30 eur vždy k 24. dňu kalendárneho mesiaca počnúc dňom 24.03.2016. Úrok bol dohodnutý vo výške 32,26 % ročne z poskytnutého úveru. Výška ročnej percentuálnej miery nákladov bola vypočítaná na 37,48 % a priemerná ročná percentuálna miera nákladov mala predstavovať 21,61 %.

3. Dohoda o úrokoch a odplate po jej prehodnotení sa považovala za dohodu, ktorá je jednoznačne v rozpore s dobrými mravmi, ako aj v rozpore s ustanoveniami o spotrebiteľských zmluvách, pričom je možné hovoriť aj o úžere.

4. Občiansky zákonník a ani iné právne predpisy výslovne neustanovujú, do akej výšky možno pri peňažnej pôžičke dohodnúť úroky. Vyhláška č. 87/1995 Z.z. v ust. § 1 a § 1a stanovuje limit celkovej odplaty pri spotrebiteľskom úvere a čo je potrebné zahrnúť do odplaty. Odplata pri poskytnutí peňažných prostriedkov spotrebiteľovi nesmie prevýšiť dvojnásobok priemernej ročnej percentuálnej

miery nákladov podľa ust. § 1 ods. 4 pri obdobnom úvere alebo pôžičke. V danom prípade vzhľadom na výšku úrokovej sadzby a odplaty nie sú dodržané vyššie uvedené ustanovenia. Výška RPMN je zjavne nesprávna. Taktiež aj pri spotrebiteľskom úvere platí ustanovenie § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého nesmie byť výkon práv a povinností vyplývajúcich z občianskoprávných vzťahov v rozpore s dobrými mravmi. Neprimeranou, a teda odporujúcou dobrým mravom, je spravidla taká výška úrokov, ktorá podstatne presahuje úrokovú mieru obvyklú v dobe ich dojednaní, a to stanovenú najmä s prihliadnutím na najvyššie úrokové sadzby uplatňované bankami pri poskytovaní úverov a pôžičiek.

5. Pri dojednávaní úrokov koná v súlade s dobrými mravmi len ten veriteľ, ktorý požaduje primeraný úrok bez ohľadu na to, že dlžník uzatvára zmluvu o pôžičke v situácii pre neho nepriaznivej. V súlade s dobrými mravmi je preto také konanie veriteľa, ktorý sa pri peňažnej pôžičke uspokojí bez ohľadu na to, v akej situácii sa nachádza dlžník, s primeranou výškou odplaty za užívanie požičanej istiny a ktorý svoje voľné peňažné prostriedky mieni zhodnotiť obvyklým spôsobom. Nie je možné neprihliadať na skutočnosť, že dlžník uzatvára zmluvu o peňažnej pôžičke a dohodu o úrokoch z tejto pôžičky často práve z dôvodov svojej inak neriešiteľnej finančnej situácie. Nezodpovedá preto všeobecne uznávaným vzťahom medzi ľuďmi, aby dlžník v takejto situácii poskytoval veriteľovi neprimerané až úžernícke úroky. Neprimeranou, a preto odporujúcou dobrým mravom, je taká výška úrokov, ktorá podstatne presahuje úrokovú mieru v dobe dojednaní obvyklú, určenú najmä s prihliadnutím k najvyšším úrokovým sadzbám, uplatňovaným bankami pri poskytovaní úverov alebo pôžičiek.

6. Dobré mravy sa v súdnej praxi využívajú ako kritérium, ktoré obmedzuje subjektívne práva. Pojem dobré mravy nie je definovaný v zákone. Ich obsah spočíva vo všeobecne platných normách morálky, pri ktorých je daný všeobecný záujem ich rešpektovania. Posúdenie konkrétneho obsahu pojmu dobré mravy patrí od prípadu k prípadu sudcovi. Zmyslom tohto ustanovenia je zamedziť výkon práva, ktoré je síce v súlade so zákonom, zodpovedá zákonu, avšak odporuje dobrým mravom. V praxi sa stáva, že výkon práva je síce formálne v súlade so zákonom, ale jeho cieľom je dosiahnuť iný výsledok, než dotknutá právna norma vo všeobecnosti predpokladá.

7. Dohoda o výške úrokov musí byť v súlade s ust. § 39 Občianskeho zákonníka, teda nesmie sa priečiť dobrým mravom, inak je právny úkon absolútne neplatný. O takýto stav pôjde vtedy, ak dohodnuté úroky presiahnu mieru úrokov poskytovaných peňažnými ústavmi v čase uzatvorenia zmluvy. Za dobré mravy možno považovať súhrn etických, všeobecne zachovávaných a uznávaných zásad, ktorých dodržiavanie je často krát zabezpečované aj právnymi normami tak, aby každé konanie bolo v súlade so všeobecnými mravnými a morálnymi zásadami demokratickej spoločnosti.

8. V danom prípade ročná sadzba úroku dohodnutého medzi účastníkmi predstavuje 32,26 % ročne. Úroky pri porovnateľných úveroch poskytované bankami v rozhodnom období boli 6,29 %. V danom prípade teda ide o neprimerané, vysoké úroky, ktoré boli dojednané v rozpore s dobrými mravmi, preto je s poukazom na ust. § 39 Občianskeho zákonníka zmluva o úvere v časti odplaty neplatným právnym úkonom. Žalovaná je preto povinná vrátiť len sumu poskytnutej istiny. Istina pripadajúca na jednu splátku predstavuje čiastku 41,66 eur (500 eur / 12 mesiacov).

9. Žalovaná z úveru poskytnutého vo výške 500 eur uhradila 99,30 eur. Prvá splátka úveru bola splatná dňa 24.03.2016 a posledná dňa 24.02.2017. K predčasnému ukončeniu zmluvy nedošlo. Žaloba bola podaná na súde dňa 26.07.2019, z čoho vyplýva, že splátky splatné pred 26.07.2016 sú premlčané. Ide o splátky splatné od 24.03.2016 do 24.07.2016. Z týchto piatich splátok v celkovej výške 208,30 eur žalovaná uhradila dňa 03.05.2016 sumu 49,30 eur, dňa 17.04.2018 sumu 25 eur a dňa 03.12.2018 sumu 25 eur.

10. Nepremlčaných je 7 splátok splatných od 24.08.2016 do 24.02.2017. Nepremlčaný nárok žalobcu na vrátenie dlžnej istiny predstavuje sumu 291,62 eur.

11. S prihliadnutím na uvedené v dôsledku vznesenia námietky premlčania zo strany žalovanej žalobcovi bola priznaná iba suma 291,62 eur s príslušným úrokom z omeškania. V prevyšujúcej časti bola žaloba ako nedôvodná zamietnutá.

12. Výrok o trovách bol odôvodnený ust. § 255 ods. 1, 2 a § 262 ods. 2 C.s.p.

13. Proti tomuto rozsudku, a to konkrétne proti výroku o uložení povinnosti žalovanej zaplatiť žalobcovi sumu 291,62 eur s prísl. a proti výroku o trovách konania, podala v zákonom stanovenej lehote odvolanie žalovaná. Navrhla rozsudok v napadnutej časti zrušiť a vec vrátiť na ďalšie konanie a nové rozhodnutie. Ako dôvod uviedla, že v zmysle zmluvy o úvere bol dohodnutý úrok vo výške 32,26 % ročne. Dohoda o výške úrokov musí byť v súlade s ust. § 39 Občianskeho zákonníka, ako aj s ust. § 39a Občianskeho zákonníka a teda nesmie sa priečiť dobrým mravom alebo naplňať skutkovú podstatu úžery. Inak je právny úkon absolútne neplatný. O takýto stav pôjde vtedy, ak dohodnuté úroky presiahnu mieru úrokov poskytovaných peňažnými ústavmi v čase uzavretia zmluvy. Prvoinštančný súd dohodu o úrokoch vo výške 32,26 % považoval za absolútne neplatnú, nakoľko sa prieči dobrým mravom, a preto takto dohodnutú odplatu a úroky považoval za neprimerané v zmysle ust. § 53 a § 54 Občianskeho zákonníka. Absolútnu neplatnosť právneho úkonu takéhoto charakteru je potrebné vykladať v tom smere, že absolútna neplatnosť sa vzťahuje nielen na dohodu o úrokoch, ale na celú zmluvu o úvere. Vzhľadom na absolútnu neplatnosť zmluvy o úvere, bolo možné zo strany žalobcu požadovať iba vydanie bezdôvodného obohatenia. Právo na vydanie plnenia z bezdôvodného obohatenia sa v zmysle ust. § 107 ods. 1 Občianskeho zákonníka premlčí za dva roky odo dňa, keď sa oprávnený dozvie, že došlo k bezdôvodnému obohateniu a kto sa na jeho úkor obohatil. Nakoľko zmluvu o úvere je nutné považovať za neplatný právny úkon v celom rozsahu, nárok žalobcu bol v čase podania žaloby premlčaný nielen v dvojročnej subjektívnej, ale aj trojročnej objektívnej premlčacej lehote, keďže žaloba bola podaná až dňa 26.07.2019.

14. Odvolací súd v zmysle zásad ust. § 379, § 380 a § 381 C.s.p. preskúmal rozsudok v jeho napadnutej časti spolu s konaním, ktoré mu predchádzalo, vec prejednal bez nariadenia pojednávania a zistil, že odvolanie žalovanej je opodstatnené.

15. Vo veci sa v dostatočnom rozsahu zistil skutkový stav, avšak zo zistených skutočností nebol vyvodенý správny právny záver.

16. Podľa ustanovenia § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka výkon práv a povinností vyplývajúcich z občiansko-právnych vzťahov nesmie bez právneho dôvodu zasahovať do práv a oprávnených záujmov iných a nesmie byť v rozpore s dobrými mravmi.

17. Na kategóriu dobrých mravov treba osobitný dôraz klásť pri spotrebiteľských zmluvách. Pojem dobré mravy Občiansky zákonník nedefinuje. Je tomu tak preto, lebo dobré mravy podliehajú spoločenskému vývoju, ale tiež preto, že vo všetkých jednotlivostiach by bolo ťažké ich vystihnúť. Vo všeobecnosti však možno hovoriť o pravidlách morálneho charakteru všeobecne platných v demokratickej spoločnosti, v ktorej sa uplatňuje a presadzuje vzájomná slušnosť, ohľaduplnosť a vzájomné rešpektovanie. Je to v podstate súhrn určitých etických a kultúrnych pravidiel v spoločnosti všeobecne uznávaných. Činnosť namierenú proti uvedeným pravidlám možno označiť za činnosť proti dobrým mravom.

18. Zákaz konať v rozpore s dobrými mravmi bol obsiahnutý i v zákone č. 250/2007 Z.z. o ochrane spotrebiteľa. Podľa ustanovenia § 4 ods. 8 tohto právneho prepisu predávajúci nesmie konať v rozpore s dobrými mravmi. Konaním v rozpore s dobrými mravmi sa na účely tohto zákona rozumie najmä konanie, ktoré je v rozpore so zžitými tradíciami a ktoré vykazuje zjavné znaky diskriminácie alebo vybočenia z pravidiel morálky uznávanej pri predaji výrobku a poskytovaní služby, alebo môže privodiť ujmu spotrebiteľovi pri nedodržaní dobromyseľnosti, čestnosti, zvyklosti a praxe, využíva najmä omyl, lešť, vyhrážku, výraznú nerovnosť zmluvných strán a porušovanie zmluvnej slobody.

19. Ustanovenie § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka patrí k právnym normám s relatívne neurčitou hypotézou, t. j. k právnym normám, ktorých hypotéza nie je stanovená priamo právnym predpisom a ktoré tak prenechávajú súdu, aby podľa svojho uváženia v každom jednotlivom prípade sám vymedzil hypotézu právnej normy zo širokého, dopredu neobmedzeného okruhu okolností. Pri posudzovaní, či konanie účastníka občianskoprávneho vzťahu je v súlade či v rozpore s dobrými mravmi, zákon výslovne neurčuje z akých hľadísk má súd vychádzať. Rozhodnutie o tom, či sú splnené podmienky pre použitie ustanovenia § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka alebo ustanovenia § 39 Občianskeho zákonníka je vždy potrebné urobiť po starostlivej úvahe, v rámci ktorej musia byť zvážené všetky rozhodujúce okolnosti.

20. Pri dojednávaní úrokov koná v súlade s dobrými mravmi len ten veriteľ, ktorý požaduje primeraný úrok bez ohľadu na to, že dlžník uzatvára zmluvu v situácii pre neho nepriaznivej. V súlade s dobrými mravmi

je preto také konanie veriteľa, ktorý sa pri poskytnutí peňažných prostriedkov uspokojí bez ohľadu na to, v akej situácii sa nachádza dlžník, s primeranou výškou odplaty za užívanie poskytnutých finančných prostriedkov a ktorý svoje voľné prostriedky mieni zhodnotiť obvyklým spôsobom. Nie je možné neprihliadnuť na skutočnosť, že dlžník uzatvára zmluvu a dohodu o úrokoch, často práve z dôvodov svojej inak neriešiteľnej finančnej situácie. Nezodpovedá preto všeobecne uznávaným vzťahom medzi ľuďmi, aby dlžník v tejto situácii poskytoval veriteľovi neprimerané a až úžernícke úroky. Neprimeranou, a preto odporujúcou dobrým mravom je taká výška úrokov, ktorá podstatne presahuje úrokovú mieru v dobe dojednaní obvyklú, určenú najmä s prihliadnutím k úrokovým sadzbám uplatňovanými bankami pri poskytovaní úverov alebo pôžičiek. Pri nebankových subjektoch, ktoré sú taktiež súčasťou finančného trhu, sa vzhľadom na vyššiu mieru rizika vo všeobecnosti dajú akceptovať vyššie úroky, rozhodne nie však viac ako o 100 % oproti priemeru bánk. V zmluve dohodnutý úrok vo výške 32,26 % ročne viac ako 5-násobne prevyšuje priemernú úrokovú sadzbu vo výške 6,29 % uplatňovanú bankami pri poskytovaní obdobných úverov ako to správne zistil prvoinštančný súd. V zmluve dohodnutá úroková miera teda podstatne prevyšuje obvyklú úrokovú mieru, a preto záver o neplatnosti iba dojednaní o úrokoch pre rozpor s dobrými mravmi podľa ust. § 39 Občianskeho zákonníka nemá oporu vo vykonanom dokazovaní. Platí to o to viac, ak samotný prvoinštančný súd konštatuje, že pri takejto dohode je možné hovoriť o úžere.

21. Podľa ust. § 41 Občianskeho zákonníka, ak sa dôvod neplatnosti vzťahuje len na časť právneho úkonu, je neplatnou len táto časť, pokiaľ z povahy právneho úkonu alebo z jeho obsahu alebo z okolností, za ktorých k nemu došlo, nevyplýva, že túto časť nemožno oddeliť od ostatného obsahu. Tam, kde sa dôvod neplatnosti vzťahuje na celý právny úkon, je právny úkon neplatný v celom rozsahu. Otázku možnosti a nemožnosti oddelenia právneho úkonu treba posudzovať z hľadiska povahy a obsahu celého právneho úkonu a nie len z hľadiska oddeľovanej časti. Zmluvu pokiaľ ide o jej zákonom určené pojmové znaky, treba chápať ako neoddeliteľný celok. V danom prípade síce bolo možné oddeliť časť zmluvy o úvere, ktorá v sebe obsahovala dohodu o výške úrokov od samotnej zmluvy, avšak jej obsah tvorí neoddeliteľný celok vo vzťahu k dojednaniu o výške úrokov. Navyše pri neprimeranom dojednaní úrokovej sadzby spotrebiteľského úveru je možné hovoriť o občianskoprávnej úžere, ktorá žiadnu právnu ochranu nepožíva. Neprimeraná odplata za úver ohrozuje najmä sociálne slabšie obyvateľstvo a úverový právny úkon za takéto neprimerané protiplnenie je ťažko možné podrobiť moderácii. Takéto úverové praktiky z celospoločenského hľadiska sú nebezpečné v súvislosti s neprimeraným úverovým zaťažením obyvateľstva. Občianskoprávna úžera spôsobuje neplatnosť právneho úkonu v celom rozsahu pre rozpor s dobrými mravmi, pretože sa poskytuje úver pri nadvláde veriteľa za úžernú cenu úveru.

22. V čase uzatvorenia zmluvy o spotrebiteľskom úvere dňa 24.02.2016 Občiansky zákonník v ust. § 39a upravoval úžeru. V zmysle tohto ustanovenia za neplatný sa považoval právny úkon urobený fyzickou osobou, nepodnikateľom, pri ktorom niekto zneužije tieseň, neskúsenosť, rozumovú vyspelosť, rozrušenie, dôverčivosť, ľahkomyselnosť, finančnú závislosť alebo neschopnosť plniť záväzky druhej strany a dá sa alebo inému sľúbiť alebo poskytnúť plnenie, ktorého majetková hodnota je vzhľadom na vzájomné plnenie v hrubom nepomere. Vychádzajúc z uvedeného s úžerou je spojená absolútna neplatnosť právneho úkonu, teda v danom prípade zmluvy o spotrebiteľskom úvere zo dňa 24.02.2016.

23. Dôsledkom absolútnej neplatnosti zmluvy o spotrebiteľskom úvere je vznik povinnosti žalovanej vydať žalobcovi bezdôvodné obohatenie získané plnením z neplatného právneho úkonu v zmysle zásad uvedených v ust. § 451 a nasl. Občianskeho zákonníka. Právo na vydanie bezdôvodného obohatenia podlieha premlčaniu. Podľa ust. § 107 ods. 2 Občianskeho zákonníka, najneskôr sa právo na vydanie plnenia z bezdôvodného obohatenia premlčí za tri roky a ak ide o úmyselné bezdôvodné obohatenie, za 10 rokov odo dňa, keď k nemu došlo. V prejednávanej veci nebolo ničím preukázané, aby na strane žalovanej došlo k úmyselnému bezdôvodnému obohateniu, a preto pri posúdení premlčania je potrebné vychádzať z trojročnej objektívnej premlčacej doby. K vzniku bezdôvodného obohatenia došlo po podpise zmluvy o spotrebiteľskom úvere zo dňa 24.02.2016, kedy bez zbytočného odkladu bola žalovanej poskytnutá suma 500 eur. Žaloba vo veci samej bola podaná dňa 26.07.2019 po uplynutí troch rokov. Za takejto situácie, v dôsledku námietky premlčania vznesenej zo strany žalovanej, nebolo možné žalobcovi v súlade s ust. § 100 ods. 1 Občianskeho zákonníka premlčané právo priznať.

24. Vychádzajúc z uvedeného odvolací súd postupom vyplývajúcim z ust. § 388 C.s.p. rozsudok vo výroku o uložení povinnosti žalovanej zaplatiť žalobcovi sumu 291,62 eur s 5 %-ným ročným úrokom z omeškania zo sumy 341,62 eur od 25.02.2017 do 17.04.2018, s 5 %-ným ročným úrokom z omeškania

zo sumy 316,62 eur od 18.04.2018 do 03.12.2018 a s 5 % -ným ročným úrokom z omeškania zo sumy 291,62 eur od 04.12.2018 do zaplattenia zmenil tak, že žalobu v tejto časti zamietol.

25. Zároveň úspešnej žalovanej bola priznaná náhrada trov prvoinštančného a odvolacieho konania v rozsahu 100 % podľa ust. § 255 ods. 1, § 262 ods. 1,2 a § 396 ods. 1, 2 C.s.p. s tým, že o výške náhrady týchto trov rozhodne súd prvej inštancie.

26. Rozhodnutie bolo prijaté pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozhodnutiu odvolanie nie je prípustné.

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 C.s.p.) v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 odsek 1 C.s.p.).

Dovolateľ musí byť s výnimkou prípadov podľa § 429 odsek 2 v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 odsek 1 C.s.p.).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 C.s.p.).